כך מונעים מראש ויכוחים מיותרים בין ההורים המתגרשים:

עברנו משימוש במונח "משמורת" לשימוש במונח "אחריות הורית משותפת".

גיא רוה
נובמבר 2026

בראייה של טובתם של ילדים להורים במצבים של הליכי גירושין, צמצום ויכוחי ההורים הוא צעד חשוב ומהותי.

הפסקת השימוש במונח "משמורת" הוא אחד הנושאים החשובים שקודמו לשם כך בעשור האחרון בבתי המשפט לענייני משפחה.

מהי בעצם משמורת?

המונח משמורת כלל לא מוזכר בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות. המונח משמורת השתרש בשפה המשפטית. כיום כבר מבינים עד כמה הוא שגוי ומיותר.

מבחינה משפטית המונח משמורת מתייחס לשני חלקים: "משמורת משפטית" שהיא למעשה "האפוטרופסות" של שני ההורים שהיא תמיד שווה ומשותפת מטבעה (מלבד מקרי קיצון בהם נשללה אפוטרופסות הורה) ולפיה כל החלטה **מהותית** הנוגעת לילד חייבת להתקבל בהסכמת שני ההורים, ובמקרים של אי הסכמה רק בהחלטת בית המשפט, ו"המשמורת הפיזית" שהיא למעשה חלוקת זמני השהות.

הערבוב, המוטעה, החיבור של שני נושאים אלו יחדיו, הוא זה שיצר מלחמות נוראיות ומיותרות בין ההורים במשך שנים.

לאורך שנים ארוכות רבו ההורים מי יהיה ההורה בעל ההגדרה ההורית העודפת, מי יוגדר כהורה משמורן ומי לא, מי יוגדר כהורה סוג א' ומי מההורים יוגדר כהורה סוג ב'.

ההורים - באין הבנה משפטית על ההבדל בין המונח אפוטרופסות למונח משמורת - ראו בהגדרה משמורת סוג של 'שליטה' על הילד, יחד עם לחץ ומאזן אימה וסחיטה ביחס להליכים האחרים. עורכי הדין הוסיפו שמן למדורה, כי כך לימדו אותם לפעול.

האיום על מעמדו של אחד ההורים מחד גיסא, ותחושת הניצחון או העליונות של אחד ההורים מאידך גיסא, יצרו תחרות קשה בין ההורים במטרה לזכות בתואר הנכסף של ההורה המועדף, תחרות אשר גרמה לכל אחד מההורים להקצין את עמדותיו ולנסות לשלול את הורותו של ההורה האחר. מאבק שכזה נוגד את טובת הילד.

לאורך השנים, כאשר השופט הפנה את ההורים לקבלת תסקיר וביקש מהעו"ס לסדרי דין המלצה גם לגבי ה "משמורת" **השופט הוא זה שבעצם הכריז על פתיחת 'המלחמה' בין ההורים, משפטית ומשפחתית,** מלחמה בגדרה ניתן לעשות שימוש בקטינים לצרכי קבלת סטטוס, כוח, ועמדה טובים יותר על פני ההורה האחר.

ההורים עברו בבית המשפט ובתהליך עריכת התסקיר התערבות שוחקת, בה כל אחד מהם הבין - לעיתים רבות בעצת עורך דינו - שעליו להוכיח שהוא ההורה הטוב יותר, ובעל עדיפות על פני ההורה האחר, ואף להכפיש שלא לצורך את ההורה האחר. במילים אחרות, המטרה היתה להילחם עד חורמה בהורה האחר, לעיתים על ידי שימוש בשפה אלימה, שימור הסכסוך וליבויו, התשה, ולעיתים אף תחת שימוש בצווי הרחקה שקריים ותלונות שווא. כל זאת על מנת 'לזכות' בהגדרה ההורית המועדפת של 'הורה משמורן'.

כך הורגלנו כולנו לאורך השנים תחת השפה האדברסרית/לעומתית שמזמנת זאת.

הדבר היווה קרקע פורייה לשימוש לרעה בקטינים - כשהמאבק סובב סביב הילדים שמעולם לא ביקשו 'להתגרש' ממי מהוריהם, ושלא ביקשו לקחת צד ולצדד בהורה אחד כנגד ההורה האחר או לספק הוכחות כנגד מי מהם.

ואז הגיע כבוד השופט שוחט:

ביום 21.05.2021 פורסם פסק דינו החשוב, הנהדר, של כבוד השופט (כיום בדימוס) שוחט, ממחוזי תל אביב, בעמ"ש 13008-02-21 (אשר מבוסס כמובן על המלצות ועדת שניט) בו כבודו הסביר שחשוב להימנע מקביעה של אחד ההורים תחת ההגדרה ההורית של "משמורן בלעדי", ושראוי, ובראייה של טובת הילד אף חשוב, להפסיק את השימוש במונח משמורת אשר מעצים את מאבקי ההורים ללא כל סיבה או תכלית ובטווח הארוך פוגע בטובתם של קטינים, והכל ללא קשר לחלוקת זמני השהות.

פסק דינו של כבוד השופט שוחט עשה סדר בדברים, והפריד בין שני הנושאים השונים: זמני שהות ימשיכו להיקבע כמו היום, בהתאם למייחד כל תא משפחתי וטובתו הספציפית של הילד, ובמקביל תיקבע לשני ההורים - **<u>כברירת מחדל</u>** - הגדרה של "אחריות הורית משותפת" על ילדיהם, בדומה למונח האפוטרופסות הטבעית של ההורה על ילדו.

לא עוד תחרות, מריבות ודיונים כה מיותרים על ההגדרה ההורית. כה פשוט, כה חכם. במצב החדש, אם אין יותר שיח על המונח "משמורן", אם השופט כלל לא מבקש מהרווחה המלצות על מונח זה, אזי ירד מהשולחן מאבק אחד מיותר, עצים, רגשי ורב קונפליקטים.

בבתי המשפט לענייני משפחה עברנו להשתמש במונח "אחריות הורית משותפת". שופטים רבים אף מציינים שבהתאם לתיקון תקנות בית המשפט לענייני משפחה (סדרי דין) - 2020, אין להשתמש עוד במונח "משמורת".

החשיבות המכרעת בדחיית תביעות בהן יש שימוש במונח "משמורת" מייד בראשית ההליכים:

כאשר שופט משפחה מבהיר **<u>מראש</u>** להורים הניצים ועורכי דינם, שהוא לא יאפשר להגיש תביעה עם שימוש במונח הישן "משמורת", שאין בכוונת השופט לדון על המונח "משמורת", **אז תחלחל ההבנה לאנשי המקצוע ולהורים שתמה המלחמה המיותרת על הגדרתם**.

המטרה היא להגיע למצב בו ההורים יודעים מראש שגם אם הם הגיעו לבית המשפט (ותמיד עדיף גישור), לא יהיה דיון לגבי הגדרות הוריות!

לעומת זאת, כאשר שופט משפחה לא מקפיד על הנושא, גם אם בפסק הדין הוא מסביר את החשיבות הרבה באי השימוש במונח, הקוראים עדיין רואים שימוש במונח המיותר "משמורת".

לכן, כה חשוב שהשופטים ידחו כבר בשלב הראשון כתבי טענות בהם העו"ד עדיין מבקש עבור הלקוח שלו הגדרה של הורה משמורן. בדרך זו המונח גם לא יופיע יותר בהחלטות ופסקי דין, וכך נטמיע את השינוי החשוב.

כבוד השופט ממן (תלה"מ 58920-09-26) דוחה על הסף את תביעת התובע עם המונח הישן "משמורת":

> "לא מצאתי להידרש לתובענה במתכונתה, שעה שלא נהיר מהו הסעד המבוקש, בעת שאין בגדרי תקנה 15(א)(3) **לתקנות בית המשפט לענייני משפחה (סדרי דין)**, תשפ"א-2020 סעד של "משמורת".
>
> הדבר מקבל משנה תוקף, לנוכח הנחיית ביהמ"ש המחוזי [עמ"ש (מחוזי תל אביב-יפו) 13008-02-21 **א' ק' נ' מ' ע' ק'** (מאגרים משפטיים, 18.5.2021)] לפיה על דרך הכלל, יש להימנע מקביעת הורה זה או אחר כמשמורן וראוי לעבור לשיח אחר.
>
> סבורני כי ניהול הליך שכותרתו והסעד המבוקש בו "משמורת" מנוגד אף להוראות סע' 14 ו- 15 **לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות**, תשכ"ב-1962, שעה שלאפוטרופסות ההורים (שלא נשללה ולא מבוקש לשלול) צמודה הרשות להחזיק בקטין.
>
> אי לכך ובשעה שאין בנימוקים המפורטים בתובענה כדי ללמד על תוחלת או תועלת כלשהי בבירור סעד של "משמורת", ככל שלא יוגש כתב תביעה מתוקן, העומד בגדרי החוק, התקנות והפסיקה, בתוך 14 יום, אורה על מחיקת ההליך מוסר מעש, ללא צורך בהודעה נוספת".

בכנס שהיה לפני כשנה, ציין כבוד השופט ממן שהוא לא מקבל עוד בקשות עם שימוש במונח משמורת. מעורכי דין למשפחה בדרום למדנו שכך פועל גם כבוד השופט רמי בז'ה.

גם כבוד השופטת רונית ויצמן (תלה"מ 48630-12-25) מסבירה היטב נושא זה:

> "בנוסף יובהר כבר מעתה כי הסעד לקביעת "משמורת" אינו מופיע בתקנות ביהמ"ש לענייני משפחה (סדרי דין) תשפ"א-2020, אשר על כן, גם אם תוגש תובענה נפרדת לשם קבלת הסעד הנ"ל, דינה להידחות".
>
> "הנתבע יגיש כתב הגנה מתוקן מטעמו בתוך 30 יום ממועד המצאת כתב התביעה המתוקן לידיו".

בפסק דין ישן יותר של כבוד השופטת גלעד משולם (תלה"מ 13743-07-23) כבודה מעירה (סעיף 12) לעו"ד של האם על שימוש במונחים ישנים שמקומם כבר לא בבתי המשפט למשפחה:

> "קודם לדיון יש להסיר אבן נגף. האם עתרה לקבוע את "משמורת הקטין" בחזקתה בלבד ולשנות את "הסדרי הראיה" עם האב, דומה שכיום היגדים אלה

> פסו מן העולם "...הגיעה העת שהשיח המשפטי יכוון לאחריות ההורים להבדיל ממשמורת - ולחלוקת זמני השהות" (סג"נ, כבוד השופטת שוחט, עמ"ש (תל אביב-יפו) 13008-02-21 א' ק' נ' מ' ע' ק' (18.5.2021), פסקה 8)".
>
> לפיכך, פסק דין זה נוקט במונחים אחריות הורית וחלוקת זמני שהות".

כמובן שההסבר של כבוד השופטת גלעד משולם ראוי, חשוב, ומלמד הוא, בעיקר כשפסק דין זה ניתן עוד ביוני 2024. **אך כיום, כאשר הנושא כבר מוכר וידוע לכל, ראוי <u>מראש</u> לא לקבל עוד כתבי תביעה עם שימוש במונחים ישנים אלו. כך עורכי הדין ילמדו להגיש רק כתבי טענות עם המונחים המתאימים להיום**.

ראו גם פסק דינה של כבוד השופטת אפרת שהם דליות בתלה"מ 18931-11-18.

מרבית השופטים, העו"סיות לסדרי דין, והמגשרים, כבר אימצו את הגישה שמתן הגדרה של "אחריות הורית משותפת" כברירת מחדל היא הדרך הנכונה להבהיר להורים, עוד בתחילת הדרך, ששניהם חשובים לילד, אחראים לו, ושהם נשארים אמא ואבא גם לאחר הגירושין, זאת ללא קשר לחלוקת זמני השהות וללא השפעה על המזונות.

בקשה מעורכי הדין למשפחה - פרסום החלטות בנושא:

במקרים רבים אלו החלטות 'טכניות', חלקן בפתקית ואז הן לא מפורסמות, וחלקן כהחלטות ואז רק חלקן מפורסמות.

יש בתיק שלכם החלטה שכזו? תבקשו לפרסמה! זה חשוב.

החשיבות בהגדרה הורית שווה:

ההגדרה ההורית היא בעלת חשיבות עצומה, הן לילד, שהוריו משמשים לו דוגמא ומודל, הרואה את שני הוריו במעמד הורי שווה, והן מבחינת ההורים עצמם, שכן היא מדגישה שאף אחד מההורים אינו בעל סמכות עליונה כלפי הילד או כלפי ההורה האחר. בכך יחסך מההורים הצורך להתייחס לילדיהם כאל 'פרס' שיש לזכות בו, וככלי למאבק בהורה האחר. כאשר שני ההורים מודעים לכך ששניהם אחראים לילד, הסיכוי שהם ישתפו פעולה ביניהם בדאגה לעניינים הקשורים לילד גבוה יותר.

הגדרה הורית לא שוויונית, הגדרה מפלה, יוצרת מציאות המקשה על אחד ההורים, לרוב האב, לממש את חובותיו וזכויותיו ההוריות כלפי ילדו. בנוסף, הגדרת אחד ההורים כהורה בעל סמכות 'עדיפה' לעומת הורה שסמכותו 'פחותה או מצומצמת', יכולה להעמיק את הקונפליקט והסכסוך בין ההורים.

לאחר פרידת ההורים, ומעבר לצורך להתמודד עם עצם הפרידה, הילד לפתע "זוכה" בהורה מועדף, המוגדר משמורן, והורה נוסף - פחות נחשב, פחות משמעותי, פחות 'ראוי', הן בעיני החברה וגורמים אחרים (כך לדוגמא בקופת חולים/בדיקת רופא/בית ספר) ובעיקר בעיני ההורה האחר.

כיום, מובן לכל שהגדרה הורית שווה היא הכרזה בפני הילדים, המשפחה והחברה כולה, שגם לאחר הגירושין הורותם של שני ההורים חשובה ומשמעותית לילדים. אין היררכיה בין ההורים. שני ההורים ממשיכים בתפקודם ההורי תוך התאמה לתנאי החיים החדשים.

בנוסף, כאשר הורה הוגדר בעבר כ "משמורן יחיד" יצרה הגדרה בלבול רב אצל ההורים היות וההגדרה התייחסה למעשה רק לזמני השהות, ואילו קבלת החלטות מהותיות בנושאי חינוך או בריאות עדיין נשארה שווה ומשותפת בין ההורים תחת האפוטרופסות.

היבט חשוב נוסף שיש לחדד סביב חשיבות ההימנעות משימוש במושג משמורת קשור לכך שמצבים של מאבקים על הגדרת משמורן ראשי והורה משני עלולים להתפתח בקלות למצב קיצון של ניתוק קשר, ניכור הורי, ואף מקרים של אבות 'הנעלמים' לילדם. אלו מצבי קיצון שעלולים להיות בלתי הפיכים, ולכן כה חשוב למנוע, ועדיף כמה שיותר מוקדם, כל גורם שעלול לתרום לפגיעה כה חמורה ביחסים משפחתיים. הימנעות מהשימוש במושג משמורת מקטינה את הסיכון להתפתחות של שימוש לרעה בילדים בכלל, ולמניעת היווצרות ניכור הורי בפרט.

ההשפעה החיובית על עבודת העו"סיות לסדרי דין וזמן הגשת התסקיר:

במצב עולם זה בו השופט כלל לא מבקש תסקיר על נושא המשמורת - אלא רק על חלוקת זמני השהות, חלוקת הנסיעות וכו' - ניתן יהיה להגיש את התסקיר בזמן קצר בהרבה מהיום.

כבר בשיחה הראשונה ברווחה העו"סית לסדרי דין תסביר לשני ההורים שהם באו לתסקיר על חלוקת זמני השהות, חלוקת נטל הנסיעות וכו', אך **לא** יהיה דיון על המונח משמורת שהורים רבים - מקריאה בפייסבוק, משיחות עם חברים, מעורכי דינם - עדיין רואים בו נושא מאוד חשוב ומהותי להגדרתם כהורים לילד.

כך תוכל העו"סית לסדרי דין **למנוע מראש** דיון עצים ומיותר זה, ויתאפשר לה להתמקד בדבר החשוב בתסקיר שהוא טובת הילד והוריו. אותו עיקרון לגבי הדיונים בבית המשפט. ההורים יהיו רגועים יותר, בתקווה גם ישתפו פעולה באופן נעים יותר, והדיון יתרכז בחלוקת זמני השהות, שלעיתים יהיו לגביו חילוקי דעות, וזה בסדר, אך לרוב נושא זה ייפתר מהר ובצורה רגועה יותר, מה עוד שלא כל ההורים מעוניינים בחלוקת זמני שהות רחבה או שווה.

מיתוסים שיש להפריך ומספר שאלות ותשובות: משמורת משותפת - אחריות הורית משותפת.

1. **מה יעשה עו"ד למשפחה כאשר הצד השני עדיין הגיש תביעה ל"משמורת"?**

בדיוק מה שעשתה העו"ד של האב ב[תלה"מ 48630-12-25], וכבוד השופטת רונית ויצמן קיבלה וקבעה שעל האם להגיש מחדש את תביעתה, ללא שימוש במונח משמורת.

ראו גם בפסק דינה של כבוד השופטת הילה גורביץ עובדיה מיום 01.07.2024. [בתלה"מ 41588-06-24], בו כבודה מחקה את בקשת האב למשמורת בלעדית.

"...שכיום סעד של "משמורת בלעדית" אינו סעד שניתן לעתור לו, להבדיל כמובן מנושא האפוטרופסות (משמורת משפטית) או חלוקת זמני השהות (משמורת פיזית) ודוחה את הבקשה ללא דיון.

וכאשר הבקשה לתיקון התביעה לא התקבלה?

חשוב מאוד לטעון **כבר בראשית ההליך** המשפטי שמתוך מטרה לצמצם את ויכוחי ההורים - ובהתאם לפסק דינו של כבוד השופט שוחט בעמ"ש 13008-02-21 ובהתאם לתקנות בתי המשפט החדשות - בית המשפט הנכבד מתבקש למנוע מראש ויכוח מיותר זה, **ובמידה ומבוקש תסקיר ממחלקת הרווחה שהבקשה תהיה רק לדברים כמו זמני שהות, נסיעות וכו', <u>ללא</u> בקשה להמלצה על המונח משמורת**!

2. **האם העו"ד יכול לבקש שהלקוח שלו יוגדר כהורה בעל "אחריות הורית בלעדית"? "אחריות הורית עודפת"?**

לא! ראו בפסק דינה של כבוד השופטת אספרנצה אלון (**מחוזי** חיפה), <u>עמ"ש 15851-07-25</u>, (סעיף 4) בו העו"ד של האם מבקשת שהאמא תוגדר כבעלת "האחריות ההורית העיקרית".

"האם טענה כי בית משפט קמא שגה עת דחה עתירתה לקבוע כי היא נושאת באחריות ההורית העיקרית וזאת למרות שחלוקת זמני השהות שנקבעו הינה כי 71% מהזמן הקטינים שוהים אצלה ומנגד 29% מהזמן בלבד שוהים הם אצל האב. האם הדגישה כי עתירתה לקבוע שהינה בעלת האחריות ההורית נועדה להיטיב עם הקטינים ביצירת מסגרת יציבה והפחתת חיכוך עם האב".

"עיקרית"? איך זה מתחבר עם "להיטיב עם הקטינים"? כל המטרה בפסק דינו החשוב של כבוד השופט שוחט להפסקת השימוש במונח "משמורת" היא סיום התחרות בין ההורים על מה שלא חייבים לריב עליו, על ההגדרה ההורית! לא עוד משמורן/לא משמורן, לא עוד בית עיקרי/בית משני. לא עוד הגדרות מיותרות שאין בהן שום צורך.

ומה מבקשת כאן העו"ד של האם? להחזיר את התחרות הנוראית! לחזור למאבקים המיותרים בין ההורים מי המנצח! העו"ד של האם מבקשת שהתחרות תהיה מעכשיו על זמני השהות, והם יקבעו למי מההורים תהיה אחריות הורית עיקרית - בניגוד כמובן למונח אפוטרופסות. זה פשוט חוסר הבנה של הנושא!

ובסעיף 8 מציינת כבודה:

לא מצאתי כי נפלה שגגה במסקנתו זו של בית המשפט קמא. עקרון "האחריות ההורית המשותפת" מעוגן באמנת האו"ם בדבר זכויות הילד (נובמבר 1989), הקובעת כי לשני ההורים אחריות משותפת לגידול הילד והתפתחותו. עקרון זה בא לידי ביטוי גם בסעיפים 15-14 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן: "**חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות**"), הקובעים כי ההורים הינם האפוטרופסים הטבעיים של ילדיהם הקטינים, וכי אפוטרופסות זו כוללת את החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, שמירת נכסיו וכיו"ב.

מקרה שגוי נוסף לדוגמא: בתלה"מ 4048-11-25 העו"ס לסדרי דין ממליצה (סעיף 49):

<u>זמני שהות:</u> ביום 16.4.2026 הוגש תסקיר על ידי עו"ס לסדרי דין ובמסגרתו הומלץ כי:

1. **"הנני ממליצה על אחריות הורית אצל האם מ.מ.**

2. **זמני שהות בין האב והילדה יתקיימו בימי שלישי וחמישי מסיום יום הלימודים האב יאסוף את הילדה מהמסגרת החינוכית וישיבה ביום שלמחרת למסגרת החינוכית.**

כל סופשבוע שני הבת תהייה אצל האב- מיום שישי עם סיום יום הלימודים יאסוף אותה מהמסגרת החינוכית ועד למוצאי שבת ישיב אותה לבית האם.

ראשית, כמובן שההמלצה של העו"ס לסדרי דין שגויה היא. לצערי, כבוד השופטת היימן, במקום להסביר שמדובר על המלצה שגויה, מקבלת אותה ללא שום הערה. חותמת גומי.

3. **האם תמיד ניתן להורים הגדרה של "אחריות הורית משותפת"? גם במקרים בהם רק אחד ההורים מגדל את הילדים, אם בגלל מרחק מגורים משמעותי, ניכור הורי או כל סיבה אחרת? האם לא מדובר על סוג של 'פרס' להורה האחר?**

בהחלט! מדוע צריך לתת למצב זה הגדרה? הרגלים קשה מאוד לשנות, אך בראייה החדשה, גם במקרי קיצון אין צורך להגדיר את אחד ההורים בהגדרה הורית משנית כזו או אחרת, והרי המטרה שלנו היא, בראייה של טובת הילדים, תמיד לנסות ולשמור את אותו הורה בתמונה, בתקווה שדברים ישתנו.

ולא, לא מדובר על פרס להורה האחר כפי שכתבו לי מספר עו"ד למשפחה. בראייה שלנו, המבוגרים, ובודאי אצל עורכי הדין למשפחה אשר התרגלו (תחת הנחיות השופטים) במשך שנים ארוכות למאבקים כה מיותרים בנוגע למי מההורים יוכתר כמנצח ומי ההורה שיוכתר כמפסיד, אנחנו רגילים להגדרות. כך הורגלנו כולנו לחשוב לאורך השנים תחת השפה הלעומתית שמזמנת הכרעה סביב מנצח ומפסיד. אבל בראייה של טובת הילדים, וההורים עצמם, לא עוד!

במקרים בהם הילד נמצא רוב הזמן/רק אצל אחד ההורים, אפשר לרשום שהילדים יגורו אצל האם/האב, ילמדו במוסדות החינוך במקום מגוריו, ללא כל שימוש בהגדרות הוריות מפלות/מלחמתיות.

4. **האם צריך לרשום להורים שיש להם הגדרה של "אחריות הורית משותפת"?**

כן! זה חשוב. אמנם משפטית ניתן לוותר גם על זה, והרי המונח דומה במהותו למונח "אפוטרופסות", **אבל** ההורים הם לא אנשי משפט, ולכן חשוב מאוד להסביר להורים ששניהם בעלי הגדרה שווה, ואין הורה מועדף על פני רעהו. שאין צד 'ששולט' על הילד ויכול לעשות כרצונו. כך מונעים ויכוחים ומריבות מיותרות.

5. **האם מתן הגדרה של "בית עיקרי" ראויה היא?**

כמובן שלא! ראו למשל את ההחלטה, השגויה לטעמי, של כבוד השופטת מרגלית ביטון בתלה"מ 39379-02-26 לרישום הילדה למוסד החינוכי, בו כתבה כבודה: "הקטינה **** הינה כאמור פעוטה כבת שנה, וביתה של האם ב***** משמש כביתה המרכזי".

עובדתית, בתא המשפחתי הנדון הילדה אכן שוהה רוב הזמן אצל האם, וכמעט רק אצלה. אין על כך דיון. אז מדוע כה צורם כאן השימוש במונח "בית מרכזי"?

השאלה היא מדוע צריך לחזור אחורה, ולהשתמש במונח שמסמן מעמדות הוריים? מונח ששוב יהווה כר פורה שייתכן שיביא למריבות מיותרות בין ההורים? האם לא הובנה המהות של פסק דינו של כבוד השופט שוחט?

ברגע שכבודה סימנה ורשמה את אחד ההורים כמועדף, שביתו הוא הבית העיקרי, היא בעצם אומרת להורים: 'הנה, אני בעצמי נותנת לכם סיבה להתחיל במאבק, אני זאת ששולחת אתכם לוויכוחים על גבה של הילדה'. **אני די בטוח שלא זו היתה הכוונה של כבודה, אולם לעיתים חוסר תשומת לב לסמנטיקה ולהשלכותיה המעשיות קריטי בתיקי משפחה**.

במקרים שכאלו אפשר לרשום שהילדה תגור ותלמד במוסדות החינוך במקום מגורי האם, היות והדבר עולה בנסיבות העניין עם טובת הקטינה בשל ענייני המרחק ומניעת נסיעות רבות, ללא שימוש בהגדרות הוריות מפלות/מלחמתיות.

לעומת זאת, ראו את פסק דינה של כבוד השופטת שני כ"ץ בתלה"מ 76818-09-24 בו ישנה אמירה חד משמעית לנושא ההגדרות ההוריות (סעיף 42), לאור בקשת האב שביתו יוגדר כ "בית מרכזי":

> "בהקשר לכך יוסף, בראי צמצום השיח בפסיקה ובחקיקה על אודות משמורת קטינים והעברת מרכז הכובד ושימת הלב לחלוקת זמני שהות, כי ראוי להימנע משימוש במושגים מעוררי קונפליקט מעולם "המשמורת", כגון "בית עיקרי" / "בית מרכזי", אשר עלול להוביל את ההורים להיאבק, להילחם על תווית ההורה המועדף – "העיקרי" / "המשמורן".

6. **האם במקרה של מרחק מגורים גדול עדיין תהיה הגדרה של "אחריות הורית משותפת?**

כמובן! גם כאשר ההורים לא גרים בסמיכות, דבר אשר יש לו השפעה על חלוקת זמני השהות ובפועל היא לא קרובה לחלוקה שווה, אין סיבה לקחת לאחד ההורים את הגדרתו ההורית. מדובר על שני נושאים נפרדים.

למשל, בפסק דינה של כבוד השופטת קודלר עיאש בתלה"מ 9654-01-18 בו הילד עובר לגור עם האב במרחק מהותי מבית האם, ונקבעת הגדרה של "אחריות הורית משותפת" על מנת לא לפגוע בקשר של האם והילד יותר מהנדרש.

7. **האם במעבר משימוש במונח "משמורת" ל "אחריות הורית משותפת" ישנה השפעה על חלוקת זמני השהות?**

לא! השינוי המבורך קשור רק לסיום המאבק על ההגדרה עצמה, אשר ייצרה קונפליקטים ומלחמות מיותרות! את חלוקת זמני השהות ימשיכו לקבוע שופטי בתי המשפט בהמלצת העו"סיות לסדרי דין בדיוק כפי שזה נעשה כיום, בהתאם למייחד כל תא משפחתי.

8. **האם במעבר משימוש במונח "משמורת" ל "אחריות הורית משותפת" ישנה השפעה על נושא המזונות?**

כמובן שלא! פסק הדין של בית המשפט העליון בבע"מ 919/15 קובע ברורות שאין כל קשר בין ההגדרה ההורית לשיעור המזונות! אלא לאופן חלוקת זמני השהות אצל כל הורה.

9. **האם תחת ההגדרה "אחריות הורית משותפת" האם, שבעבר הוגדרה משמורנית יחידה, מאבדת הטבות כספיות?**

לא! לאור החשש של חלק מההורים ואנשי המקצוע מקביעת הגדרה של "אחריות הורית משותפת" בגלל נושא ההטבות, חשש הנובע בעיקר בגלל אי הכרות מספיקה עם הנושא, בחרנו, אחרי עבודת שטח של מספר שנים מול הגופים השונים, לצד תיאור ההטבה, להראות שאין שום פגיעה באם. ראו כאן.

ולא, זה לא אומר שהאב מקבל עכשיו את כל ההטבות שהאם מקבלת או שההורים חולקים את ההטבות. אין שום שוני.

בנוסף, חשוב להבין שהטבה כספית כזאת או אחרת לא אמורה להשפיע על הגדרות ההורים. ראו בנושא זה סעיף 20 בפסק דינה של כבוד השופטת פלאוט, **מחוזי** מרכז, בעמ"ש 19292-11-20, בו העו"סית המליצה עם משמורת לאם בגלל נושא ההטבות.

> "אומנם העו"ס לא המליצה בתסקירה על משמורת משותפת, אלא שתסקירה הראשון ניתן בהיותה של הקטינה בת 7 חודשים בלבד (בעוד התסקירים המאוחרים יותר התייחסו לסוגיות נקודתיות ולא לשאלת המשמורת בכללותה), **ומכל מקום, המלצתה זו נבעה בעיקר בשל סברתה לזכויות כאלה ואחרות של בת הזוג, ואולם סברתה זו אינה עולה בקנה אחד עם הוראות הדין ואינה מתיישבת עם הזכויות ההוריות המגיעות להורים**, כפי שהובהר לעיל באריכות, לפיכך אין להלין על בית משפט קמא כי סטה מההמלצות הנוגעות לעצם אופייה של המשמורת".

10. **האם יש שינוי לגבי המונח "אפוטרופסות"?**

כמובן שלא! לשני ההורים תמיד אפוטרופסות משותפת טבעית שהמשמעות שלה היא שכל החלטה מהותית יש לקבל יחדיו, בהסכמה. באין הסכמה יכריע בית המשפט. אבל ההורים, ובחלק מהמקרים גם עורכי הדין, לא הכירו את השוני בין שני המונחים, וזה מה שהביא למריבות הנוראיות, והכה מיותרות.

11. **מה יבקש עו"ד שמעוניין לשלול את האפוטרופסות של ההורה האחר? האם יבקש הגדרה של "אחריות הורית בלעדית?**

לא! בנושא יוצא דופן ורגיש זה, יש לבקש כמובן את שלילת האפוטרופסות או צמצומה כך שייתנו לאחד מההורים סמכויות בלעדיות בנושאים של בריאות ו/או חינוך, בין היתר, כאשר חוסר שיתוף פעולה בין ההורים מונע טיפול מיטיבי לקטין. בכל מקרה, חשוב לציין ששלילת אפוטרופסות קיימת במקרי קיצון בלבד.

12. **האם שימוש במונח חדש "אחריות הורית משותפת" ימנע את מריבות ההורים בכל המקרים?**

לצערי לא! יש הורים שהשימוש במונח "הורה משמורן" או "בית עיקרי" וכו', כלל לא משנה להם. הם לא יריבו בגללו.

אך יש הורים רבים שמבחינתם מונח זה יהווה פתח למלחמות עולם. אז אם נמנע, מראש, את המריבות במקרים אלו ונצמצם את אותם מקרים של 'אבות נעלמים', עשינו את שלו.

לסיכום:

ברגע שהסרנו מסדר היום את הויכוח 'הגדול' והכה מיותר על מי יהיה ההורה שיקבל את ההגדרה ההורית המועדפת, יתאפשר לקצר את משך הכנת התסקיר ואת ההליך המשפטי, ולצמצם ככל הניתן את הזמן בו ההורים נמצאים בהליך המשפטי אשר במקרים רבים מעצים ומלבה את הסכסוכים, ובכך פוגע בהורים עצמם, אך בעיקר בילדיהם.

תארו לכם עולם חדש בו השופטים מסבירים להורים, ובעיקר לעורכי דינם, שבאולם הדיונים שלהם לא יהיה יותר מאבק מיותר על ההגדרה "הורה משמורן", עולם בו השופטים בפנייתם לרווחה לשם תסקיר לא יבקשו עוד המלצה על המונח "משמורת" אלא רק על חלוקת זמני השהות, מקום מגורים וכו', ובעיקר עולם חדש בו ההורים ידעו שהם מגיעים לבתי המשפט לענייני משפחה ולשירותי הרווחה בידיעה שהם לא באים למאבק, לא מחרחרים מלחמה, לא נדרשים להשיג הוכחות באמצעות ילדיהם כנגד ההורה האחר על מנת לחזק את 'כשירותם' ולהקטין את מסוגלותו של ההורה האחר, עולם חדש בו כלל לא יהיה דיון על הגדרתם ההורית.

אנו מזמינים אתכם לקרוא גם את נייר העמדה לנושא מזונות ילדים: "חישוב מזונות ומדור ילדים בבתי המשפט לענייני משפחה" שגם מטרתו היא לצמצם את הויכוחים המרים בין ההורים על גב ילדיהם.

גיא רוה משמש כיו"ר עמותת "הורות משותפת=טובת הילד"